

تہذیبِ حیات و تمدنِ اسلامی

جلد اول

۱۹۳۷ء

ہوزان
خلیل محمد دہلوی

هه و النامه ي كتيب

مجموعه نغمات

هوزان
خليل محمد دهوكي

هه و النامه ی کتیب

پیشگیسه بو

ههوانامه‌ی کتیب

وئی نارینی یا کو نهز
د ده‌ریا چاقیت خودا خمند فاندیم

هه و النامه ی کتیب

ههواالنامهى كئيب

وه لافى صا

هه و ناامهه كئيب

هه و النامه ی کتیب

هاژ خو هه به ۱۴

ئاقا بن پیل هیدی هیدی

•• ماسیا دخوت ••

ئه و بوهارا گول بو دگهش

•• ئه و بخو دخوت ••

هاژ خو هه به ۱۴

ئا دوژ منا ئه قرو دئین

سکرا چیکه ن •• جوکا بگرن

•• مه نه بیت ئاف ••

تیرا بهردهن ، مه کوره کهن
داژ مه را نه مین چاف ..
گورستانا مه خه ملاندی
بو شهیدا وی بسۆزن ..
خورت و میرو تهف عه گیدا
بخافله تی نهو بکۆزن ..
که وی لسه رگرا دقه بیت
وی بگرن ..
نه زمانی لینی نهو بیرن ..
کوترو چیچکا ییخه داوا
دهریت پرکا لینی بگرن ..
وه لاتی من
کافله کم نهز بی دهر گمه
دا پیتنگا بجهوینم
نهز نه مینم
بو فه قیرو تهف هزارا
نهز چ بینم ..
لینی وه لاتو من دقتین
رونه کیت دهیکا کومبکه م
بو تیعی یا ..
گوشتی لهشی ژیته بکه م
دانم تیشتا خپر برسی یا

نوبه داریت دول و چیا
وهلاتی من .. پره کم نهز
من دست و پی شه نگسته نه و
دی هر مینم
بریندارا دی بورینم
بینه تو
بینه پی بدهسته کی
دجه نگیدی هاته برین ..
لی دی بوتنه
خوش وهلات و
خو گوری کهین و راگرین ..
خو راگرین ..

۱۹۷۳

هه و النامه ی کتیب

هه و ناامه ی کتیب

هه و النامه ی کتیب

کافه زو کا نه انراقا
لاکفای بی

هه و ناامه ی کتیب

هه و النامه كتيب

هه ي جانا من ..
گافا بيرا ته دئيت بمن
ژانو کوفائيت خو ژ دل
بشه مينه .. و ژمرا بشينه ..
هه ي جانا من ..
ده من لگوفه ندو داوه تا
خو دخه لين .. دقه هه زين
جهرگو دلج ته دحه لين
لقيرجى جاني
ئه ز بى خه نده كو چه په را

دهرفینم

زکیت خوین میژو نوکه را

ییت درینم .. ییت پهقینم ..

دا روژه کا پر خوشی و نوی

ژ ته را بینم ..

دهمن لسه رازو بوهارا

خو دلهقینن ..

زه ری سه رکیشیت سهیرانا

ژباغ و بتانا ددهرینن

لسهرئی هه می کوپیت چیا

ل سه ریت ری یا

دی من بینی

دهمن گورزا دقه وه شینم

ئه نیا خوین میژیت وه لاتی

دهه رشینم .. دپه رچقینم ..

هه ی جانا من ..

کو تر که کم .. شاپه ره کی دی که م سیه ر

له سه رئی ته

دلی خو دی که مه کانی

له سه ریتکا ته

دا ژئی قهخوی گاڤا دچی
وان شینه واریت پر برین
دهمن چیچک بنو دگرین
باوربکه .. هه ی جانا من
گاڤا دهتا دهه لیم
زه ندو باسکا دشدینم
وهک میها لهر دهقن گورگی
پشتا دوژمنی دقرینم ..
دقه چه مینم ..
هه ی جانا من ..
سوزو په یمان ددهم ته
لروژه کا گهش
وان چاقیت رهش
دکلی وهرکه م
وان برینا قه که وینم
ژ دل دهرکه م .. ژ دل دهرکه م ..

هه و نا مه ی کتیب

ههوانامه كتيب

كشفا مهنه

هه و نامهی کتیب

دبه‌را ژانو کوشانادا شریئ
زفروکا ئیش و برینا
ئه‌ز شه‌خوارم ..
له‌و هه‌زارم .. قه‌ت نکارم
خو به‌رده‌م پیلیت ئه‌قینئ
نازه‌نینئ ..
برینا من هه‌ژ کویرتره
ژ برینا مه‌م و زینئ ..
هندی زاروکا هه‌وار بیت
قیره‌ قیر بیت ، ژ به‌ر ئالینئ
هندی سورگولا تازی بیت
به‌هرو شینئ و هه‌ر گری بیت

ژ بهر بوهارو هافینئیی ••
هندی پرتکا خورتو میړا
ژ مژو توزی داگرتی بیت ••
که پروکا بی کهس و ژارا
هه پرافتی بیت ••
قهت نکارم
خو بهردهم پیلیت نه فینئیی ••
ئای شریئیی !! نه فینا من
ژ نه فینا ته که فنتره ••
مه زتره •• بهیزتره ••
گه رمتره ••

هه و النامه ی کتیب

۱۹۷۴

ههوانامه‌ی کتیب

گنینه‌کا دی‌یا بتوزو کا دی

هه و النامه ی کتیب

جاره کا دی
گیژنا من زفری شه جانن
بتوزو کادی
کانتی یادی ؟
تههجا بهس من
بسوزهو گرکئی خه ما خیرکه
سه رقی دلی ..
بهس من بکوژهو
بهس تو خوینی لچاقا بده
لشوینا کلی ..
وده .. ووده ..
سوتم چه لیم ..

ها شه مالکا شه نگه ئينا من قه مری ..

گه نمي لزه ئيا ئينا من

ما نه دوري ..

بوهارا من يا دکه ت گری ..

وده .. وده .. خوشکه ئيني

دا نه که ئين دهر دو خه ميت

مه و زيني

گيله شوکا نه ئي زيني ..

نه ئي زيني ..

۱۹۷۴

هه و النامه ی کتیب

ههوانامه ى كئيب

گازيدك رجه كى تابيا ✓

هه و ناامه ی کتیب

هو برانو !!
ریشینگین ئەم هەر بێ چرا؟!
ئەری چرا؟!
لینا شەفا پەش و تاری
نە هەقال و هوگر هەتە
هەلگرن هاری مە باری
ما دیتن
کوترکیت مە مشەخت بێن **
هیلینا بهیلن دەربین **
وهرن ئیروکه بیین

که له خیت چیچک و پورا

لچال و کورا

ئیرو رزین ..

که فوکیت مه له می نزارا قچین ..

ماسی هاتنه داعیران و یان خه ندقین ..

لی براینو !!

هر چاند که له ک دار به لاقه و

رویاره ک پر تو رو داقه

لی مه خه بات و بزاقه

چنکو گه لو !!

که ویت مه هر بی دقین ..

ماهینیت مه هه می سحارا دشین ..

گولیت مه چاندین نامرن

هر دگه من ..

باور بکه من ..

دی روژه ک ئیت

هر چار قولاچیت دلخ مه

گهش بن .. قه بن ..
 وهدياره تهف دوژمنا نه ليره
 بين كو نه ثرو شهيد بيت
 گتوري ناخا پيروز دبيت
 سه رفه رازی .. بشانازی ..
 گه نجه کئی دی
 بشه ننگ و پهختا پادبيت
 چنکو براینو !! نه و پینا
 پاشه روژه کا گهش و نوی
 دهلکیشیت ...
 دهلکیشیت ...

۱۹۷۴

هه و النامه ی کتیب

هه و ناامه ی کتیب

ههوانامه كتيب

سهر به سنی

هه و ناامه ی کتیب

(پستی په‌زی سه‌ر ژید کهن
د گورین و که‌قل د کهن ..
لین ئیرۆ که لچه‌ند وه‌لاتا
به‌ری مروقی بکوژن
دزیندانا‌دا که‌قل د کهن) (۱) ..
ته‌ری گه‌لی داخاز که‌ریت سه‌ر به‌ستی یی
یت ناشتی یی و ته‌نامی یی
هوین له‌چ د گه‌رین !!
پا دتی وهرن
خوین یا پندگی

لکوری و کهنگی ۱۹

مروف بساخی دئیت فهشارتن !!

لکوری و کهنگی ۲۰

بشی رهنگی

زکی ژنا بجهمله بشهرت

دئیت دراندن !!

لکوری و کهنگی ۲۱ هو بیج دهنگی !!

بیستان و چه م دئیت سو تن !!

پزو زاروک دئیت کوژتن !!

تهری هه ی هو !!

گهلی مروقتیت که پرو کور !!

ما نایین .. لچه رخی بیستی

لچه ند وه لاتا ..

سه ر ناخا کولین ژ دایک بوین •

یتیت زولم و زورداری یین

یتیت ناگری و یتیت تاری یین

وان دستوژنو هه ر هو

ژبن چاره یی دمرن ..

خر گه نسین پیته زهر بوی

ژبێ خودانی
 که رو گو لک دناڤ دا دچهرن ..
 که فجا جانی خوشتقی بی
 سه ربهستی بی ..
 دناڤ خه نده لک و چه په رادا
 لته دگه ریتم .. ته نایینم ..
 د ناڤ که له خیت مروغان دا
 د ناڤ خانیکیت هه پرافتی دا
 د ناڤ دارستایت سوتی دا
 لته دگه ریتم .. ته نایینم ..
 لی من لبه ره ، بهری بزم ..
 بهری ریتکا خو ژ هه زاری
 یان ژ نه چاری
 نهز بهیلم و بزقریم ..
 ته بیینم .. تهی سه ربهستی
 لی من لبه ره ..
 وهه ر یا فه ره .. هه ر یا فه ره ..

۱۹۷۴

(۱) باژ هوزانغانی عه ره ب عبدالوهاب البیاتی وره گرتی به ..

هه و النامه كتيب

ههوانامه ی کتیب

نارین بوئینی دکتره گری

هه و ناامه ی کتیب

گه لو نارینی گرینه

•• زبه ر نه‌ئینی

•• گه لو پیژنی

•• بی کو بو نه‌ئینی دژین

•• جاران بخۆشی

•• دئی بازارو کوقان بیتن

•• جاران نه‌ئین

•• میوکاریت شانی بی

•• جان پیری قیای

•• دبه‌ته چه‌روانی لزارا

جاران دهافیتن بهر دهشین

گورگه و هارا ..

جاران سکر اژ خوینا دلا

دپهنگی نیت ..

جاران بوهارا لبهه دلجی

شهنگه تولازا دخه ملینیت ..

جاران برینا کویر دکهت و دنارینیت ..

جاران سترانیت خوشی یی

بو نه فیندارا دلورینیت ..

نه فجا نارین .. ژ بهر نه فینج

دکه ی گرینج !!

نه تو بتنج بژان و کولی

تو بوی دلی

پشکه ک کولی

لن ئیرو نهزو یی نه فینا ژدل کری

یی لهش لن هاتی که لاشتی و

پرت پرت کری ..

یی کو پشتی

هزار روم و تیر فیکه تین

هتیر نه فین ژ بیر نه گری ..

نه خیر .. نه خیر

ناکه یین گری

نه فجا توژی ..

بئی گرین و بئی خو بکوژی ..

بو نه فینا مگران بژی

نارین بژی نو ههر بژی

هه و النامه ی کتیب
۱۹۷۵

: نه فه یاد رۆژ ناما هاو کار یین دا به لاقبوی

هه و ناامه ی کتیب

ههوانامهى كئيب

دوستابى وهفا

هه و النامه ی کتیب

دوستا منی !! ...
هو هه فالئ .. هه می سالی ..
بابه لیسک و پارو فیت ..
هلگریت دهر دو کوفانا ،
گهف دکرن ..
خه م دهیلان ، خوشی دبرن ..
هینگی دوستی
هیقی بیت من ، هه می دمرن ..
کوزو نزاریت له شی من
هه رته ون بیت کو ته سوتین

ديسا لکويري ته دڦيٽين

کارو به رخيت من بچهرن ..

هه ره .. هه ره ..

من نه دزاني .. دمڙي ته دا

دره و ډيرن ..

دگه را خاپاندنا ته دا

هه قال دمرن ..

مروڦ دمرن ..

هه و النامه ي کيٽب

۱۹۷۵

هه و النامه ی کتیب

بانه ی خو پ اگرت
دینه جرایک ایکا تایی

س

ههوانامه ى كتيب

هو براوو !!

سينگ پيلوو !!

وه كى نهو بيرا من دئيت

دهمى تو هاتيه كارخانى

بزكى قالوو زارو دبرسى ..

تهزى دخورين .. هههه .. هههه ..

كى دزائيت توچ كهسى !؟

هينگى كه كى زار من زانى

توژى مينا من بى كهسى ..

توچ دخوازى و تو لچ دبرسى !؟

ئه‌ری ما ته نه لیبر بو
ده‌می فولکانا (بنی‌کەسی)
په‌قی و دگوتی : بنی ترسی
« بیست و هه‌وت ساله من رینجبه‌ری تۆم
به‌نانو ئاوو جل و به‌رگی خۆم
خزمه‌تم کردی له ئیران و روم
له پیناوی تو شکاوه ته‌ستۆم »
لئی براوو !! سینگ پیلاوو !!
وه‌کی نه‌و بیرا من دئیت
گه‌گا ته‌ چاف بوینه دو ستیر ..
ته‌ ده‌نگ بو به فولکانه‌کا
ژوی مه‌زی هیر ..
ئو تو بوی شیرو ته‌ گوتی ..
ئه‌ز پاله‌مه ..
باری من ته‌ف جارا خه‌مه ..
مه‌را من بوزله چافیت
ته‌ف دوژمنا
کیرو چه‌قوکه‌ که‌مه ..
بزاڤا من یا هه‌رده‌مه ..

هه ریا فوره ..
خو هوشیار کهین ..
زولم و کاریج راکهین ..
له ورا من دقت
گورگ و رویشیا راته قینم ..
شیر و پلنگیت مهیدانا
قه زفرینم گیزی دیسا ..
که وو که فوک و شیرکا
ژمه ختبونن قه گهرینم
جاره ک دی هیلین و لیسا ..
ژ تهف کانیا
رامالم کرم و زیری یا
گهوریت ژارو تیهنی یا
ژ قرچینن .. ژ هسک بینن
ئا قهدم جاره ک دی دیسا ..
یه قینم .. بدرینم ..
گهنی زکیت نوکه رو خوین میژو پیسا ..
لج براوو !!
سینگ پیلاوو !!

تاجا سه‌ری خری ژاراوو !!

من هند دیت تو لمن به‌رزده‌بوی ..

لجی که‌ر نه‌بوی ..

بجی ده‌نگ نه‌بوی ..

له‌می لاییت نه‌سمانی ده‌نگی ته‌ده‌دا

گه‌لجی بجی ده‌نگ و که‌رو لال

نه‌که‌ن زارو بیسن برسی ..

نه‌چ ژینه ، یا کو دبوریت بترسی ..

نه‌چ ژینه ،

یا کو دبوریت بترسی ..

۱۹۷۵

ههواالنامهى كئيب

بميراليزم و كارهكى نه رتهافى

هه و ناامه ی کتیب

نهف نه خهونه ..
نه داستانك گهلهك كهفنه ..
لئ راستی بهو من دهیریت
لهو من دئیت ئیکه فه گیریت
ئای خه لکینۆ !!
لوار دکنی بی کس و خودان
لچوله کنی هشک ، بی ئاف و نان
من ددا رتی
ئاخ ژوتی رتی ..
ستری و ههزا

شهردیخ بو ده گه ل هرو بای

قیری و نالینا مروقان

هرینا نهورو بریسیا

ژدل چکدکر ..

توزا ژ گه قزینا بریندارا پادبی

چاقیت دویکتیل و کادی بین

کوره دکر ..

لین خه لکینو !!

من ژی دا ری

بهر وی هری

لین هیشتا ژری

قوناغه ک مای ..

تاجیج و ماجیجیت نه مای ..

خری بونه قه ..

من ده ست و بین کربون ستونینا پرا کارا ،

لین ژبن برن و شکاندن ..

چاقیت دگه ش .

چرا بیت شهف ره شا ژارا ،

تای بکتیرا قوقلانندن ..

سینگئی من ژی
گه ره هیلینا ستوی یو نوبه دارا
بژکاندن ..
پشتا من ژ نیشتی قراندن ..
گه قجا هندابون و فرین ..
پشتی تیچیرا خو کرین ..
ئه ژ بوی ره نگی
لره خو چایتیت له شتی من خوین
گه ره ک په نگی ..
وه لئ که نگی !؟
کی هه به بو
تف هزاریت تی جیهانی
چیروکا من ژ دل شه گیریت
هیز نه ژه نگی !!
هیز نه ژه نگی !! ..

هه و النامه ی کتیب

ششان

هو ششانو !!

من لبيرو من يى زانى

كانى چوان

هو بين دنگى ۱۴

بدهقى گورگا

پهز مرو خوين لدور ته پهنگى ۱۴

لى يا فاره

جاره كا دى ميهو كارا ..

خر كه يه زوم و نزارا ..

چنكو ديتن !

(سهر بلندي نه ههر هنده

مروف چ جارا نه كه قيت ..

به لكو هنده ، دهمى دكه قيت

جاره كا دى

راييتو ژ نويكا بهزيت) ..

۱۹۷۵

ههوانامه كتيب

يا تو دخوازي

هه‌ی هو جانی یا تو دخوازی ..

من ژى گه‌لهك

لدویف دگر گازی ..

لج نهو هیقی

که‌فته یا پارو پیراره ..

تو بزانه ژئی سال پیقه

که‌ئینا شه‌نگه وه‌لانی

بهر دهر ازینکا دلجی من تۆبه‌داره ..

ژسه‌ره‌کانیا مه‌ژین من

مه‌تا دوپاهیج بکاره ..

ژدل بزاره .. ژدل بزاره ..

هه‌و‌النامهی کیتب

۱۹۷۶

هه و النامه ی کتیب

ههوانامه‌ی کتیب

مازاد و کوفان
دینه اگر تدا و بی‌شقه پونا

ههوانامه‌ي كتيب

مؤلف: د. محمد باقر
مترجم: د. محمد باقر

- هو شاعرو !!

هزرا نه که .. بيرا نه که ..

ئيش و نازارو کوڤانا قوت پانه که ..

ته چي به لين يارتي خه ما ؟!

ئه رتي ما بو ته نه گوتن !?

ئارمانجا ته دو یر دو ديئزن مر نه ما !!

ئه قجا بو کي .

سترانو به ندا تو دپي ؟!

کي هار ته به ؟! کي تو دپي ؟!

- ئاي خه لکينو !!

وەرن بێنن شی کاری
 لشی جیهانا پر ئاخ و ئوخ
 خوشی لی ناییت دیاری ••
 گەر هوبن نه بن
 پاکى دى ئەفرۆ ئیت هاری ••
 ئەف زارۆ کیت ز نوى گه هشتین
 دقین بدهن رى
 لی کی دى وان
 زده ستیت ده با قورتال کهت و
 به ته سه ر پیتکا راستی یی ؟
 ئە و تورینا لهیفا دیتنا لاوی مای
 کی دى گه هینته وئى ئومید و هیفی یی ؟
 ئە و کاروانی ژمیژه دای رى
 جار پیتکه تی و جار پاششه مای
 کی دى گه هینته قوناغا
 دو بیا هی یی ••
 ئای خه لکینو !! باوهر بکه ن
 ئەز هزر و بیرو کوفانا
 لهافینا دکهم

شیلکیت بارانن و ناث ددهم
زهقی و جنیکیت هسک کری
نه زهزرو بیریت خو دکمه
گولله و تهننگ

بو زارو کن هیژ دزگدا
باب لن هاتی شهید کری
راگرتن و پیششه چونهک
بو هر گه نجی

هیقی و داخازا خو هیلای و ژبیر کری **
نه زهزرو بیریت خو لبروکا تهن شهرا
دکمه خهندهک

بو ته هلگری نالاین سه ربهستی یی
نه قجا چهوا

دی پاشقه ئی و زفری **
دی بده ری **

باور بکه نه ز دزانم ** گهر ته دارپی
هه چی مروقی تهنستی
یی ژ نه چاری

کورکن خه باتن ئیختی **
یی مهزی لن هاتیه هیرای **

بہن خولده لیفہ کنی ہتلازی ..

دتی دہر کہ ٹن و سینکا کہ نہ

چہ پورہ کنی مینا پیلازی ..

دتی بدہ ری .. و پاشفہ نہ ٹنی

پاشفہ نہ ٹنی ..

۱۹۷۶

ہہو النامہ کی کٹیپ

ههوانامه كتيب

من دگوتوته شه دگيرا

هه و النامه ی کتیب

نارینا من !!
من دگوت و ته فه دگیرا
من دگوتی ! ژ یانا من
بیابانه کا تیهنی به
قرقی و هسک و بین ئاقه !!
ته دگوتی : من خوین ئاقه ..
من دگوتی : نهسانی من
ژمزو مورانی گرتی به و بین هه تاقه !!
ته دگوتی : چائی من روژا لهنداغه ..
من دگوتی : سور گولا من

چرمسی به و بنی خو ناهه !!

لنه خشه یا شه نگه بو هاری

یا بنی ناهه

ته دگوتی : نه زم نه خشه ی دقه هینم

وی ژ ته را نهف سلاقه ..

من دگوتی : قوناغا من

پینکه کا پر ستری و داقه !!

ته دگوتی : نی من ژ بو هندئی بزاقه ..

هه ی نارینی !!

پا کا دلجی لیس جارا ؟!

کا نه و سینگى ده ریا مه زنا

دلدارو نه فیندارا ؟!

کا نه و ناخفتیت شرین

ته فه دگیران بومه ئیخسیر و هه زارا ؟!

کانی ؟! کانی ؟!

هه ره زویکا

ته نارمانجیت خو ژ بیر کرن !!

ته خپر هیفی و ئومیدیت من

سه ر ژیکرن !!

گه ری نائیته بیرا ته !!

وهك ته دگوت :

پایزا ته ، دئی كه م بوهارو خه ملینم

سه هزار دهرمانیت بزار

دئی لبرینیت ته وهرینم ..

دئی ته زده ریا كو قانا

قورقال كه م و زوی دهرینم ..

پا ته بوچی نهف ئاگره بهردا دلی ؟!

نه و بوهارا ته دگوتی !

• نه خه ملی

لی نارینی !!

گه ر جاره کا دی تو هاتی و

دیسا ته ئیا نه ئینی بکه ی ..

گورکی راستی بی بکه بهرخوو من ژیر نه که ی

دلیت نازك

• پر كو قان و ئاخینك نه که ی ..

• باغی ئیره م کاقل نه که ی ..

• داناغی ته لسه ر دلی من

ییت چاپکرن ..
سه خبه رت هیئی و نارمانجا
خو بده مه گوری کزن ..
خو بده مه گوری کزن ..

۱۹۷۶
یا دروژ ناما هاوکاری دا
به لاقبوی

هه و النامه ی کتیب

هه و النامه ي كتيب

نه حه و نه نامه

هه و النامه ی کتیب

نارینا من !!
هه ی هوگری !
هوگرا تهف دهم وگافن
چما ئیرۆ که نازری و
تولمن ناکه ی چ سلافن !؟
کئی گۆته ته ؟!
نه چه چ ئیچیر و پافن !
ئه ئینا قی لاوی پافن
نه چه . . . نه چه
ته چه داخا زکر من نه کسر !؟

گه ر ته روژ ئیاو
من ژ ته پرا روژ نه ئانی ..
گه ر ته « شیرئ شیرا ... » ئیا
من نه ئانی ..
گه ر ته ئیا
وهك (فههاد) ی ،
ئه ز بو ته گونكه م چپاکی
من نه کاری و من نه زانی
هنگی من بهیلی ههژی مه ..
نهچه .. نهچه
گه ر ته کۆتی :
برسی مه و برسا ته نارئ ،
گۆشتی من بیت ..
تیهنی مه و تیهنا ته نارئ ،
خوینا من بیت ..
لشه ئا تاری
چراین ریتکا ته نارئ ،
چاخی من بیت ..
من نه کاری و من نه دانی ..
گه ر ته گۆت و من نه ئانی ..
هینگئ من بهیلی ههژی مه

نهچه .. نهچه

نارینا من !! نهز دزانم

نهف خوزی نهو

« کهس بخوزی یا ناگهته باقی کهزی یا »

لی خوزی یتت من هیثی نهو

هیثی یتت من

ئومیتدا روژده کا نوی نه ..

ئومیتدا روژده کا نوی نه ..

۱۹۷۶

یا د روزناما هاوکاری دا

به لاقبوی

هه و النامه ی کیتب

هه و النامه ی کتیب

ههوانامه كتيب

دعا بزقيرطا ✓

هه و ناامه ی کتیب

فارینا من !!

تو چ دیتری !!

تا که نگلی تو خوینی ژدلی من دئی پتری !!

دئی هه ر میتری ..

فارینی بهس خو گیروکه

ژینه کا پر گتله شوکه

تاخ و سه د تاخ ژقئ نه قینی ..

ژقئ دو برینی ..

نه ف نه قینه

مینا تاگری لئا ف پیشی

من دقه لینیت ..
 مینا فیسه کا تفه نگئی
 من دسمینیت
 بهس خو گیرو که بزفرده
 فی دلی زئیشا چرمسی
 تو گمش کهفه ..
 پیچکی سینامین بده من قه ..
 دی بزفرده ..
 هشکه سور گولیت کوزری
 دگولستانا چاقیت من دا
 ئاف بده قه ..
 تها خیفه تیت
 دشه نگه کوینی دلی من دا
 بزاله بین • تو خر کهفه ..
 دی بزفرده ..
 سه ره کانیا هناقیت من
 دا بزته قه
 کهو روادیت
 کهفرو حه لایت له شیب من

دا بخویننه‌قه
دی بزقره‌قه
نارینا من !! نهز دزانم
به‌کو نه‌شیان
دناڤ دارستایت ته‌ئینی دا
ته بسوژن ..
یان دده‌ریا که‌رب و کینی دا
ته بنقه‌که‌ن و بکوژن ..
باوه‌ربکه
هندی هزر و بیر من هه‌بن ..
ژان و کوقان دی ژته ره‌فن ..
هه‌می به‌کوو کرئی گرتی
دی قوربان و گوری ته‌بن ..
دی قوربان و گوری ته‌بن ..

۱۹۷۶

یا د روژناما هاوکاری دا
به‌لاقبوی

ههوانامهى كتيب

هه و النامه ي كتيب

دهم فينا و لاجي
لله رتاه في دني
مرومها بالدره تا

ههوانامه‌ی کتیب

وه لاتی من !!

من تو دئیای بوان دهست و پیت

پر بخوینی خه ناگری ..

بوی سینگی مینا چیبی

پر وم و تیرا نشان کری ..

بوئی برینا ساتوری خون

لی په نگاندی و تزی کری ..

لدهشت و چولنی

لکه لا تولنی

له چی درا کو هو تولنی

من تو دقیای ..
لی نهوژی من تو دقعی ..
وهك شقانی سوتی و حهیرانی بلیلا
که تی و شکستی ..
وهك نیچیرقانی لیتیچی
تاژی و تیلهك
دهه بهی هاقیتین بهر دهستی ..
وهك (سیابه ند) ئی لسه رانی
شهنگه (خه جوك) ئی قشستی ..
وهك میها ژ بهر دهقنی گورگی
بشەف قه ردهستی ..
من تو دقعی و هیژ دقعی ..
وهك بابهلېسك و هرو با
که پروکونیت
پزو زاروکیت واری ته
دهه رینن .. من هیژ دقعی
وهك سیاریت
زورداری و کوتهك و زولمی
ههرو گیتی و گیتله شوکی
دمیرگ و زوما واری ته دا

د‌گه‌و‌ د‌ر‌ین‌ .. م‌ن‌ ه‌ی‌ژ‌ د‌ق‌ئ‌ی ..
وه‌ك‌ گ‌ور‌ی‌ یا‌ س‌ت‌ه‌م‌ ك‌ار‌ی‌ ی‌ن‌ و‌ب‌ن‌ ب‌ه‌خ‌ت‌ی‌ ی‌ی
ر‌یس‌ و‌ م‌ه‌ل‌وك‌ و‌ گ‌د‌یش‌ی‌ت
پ‌ر‌یز‌ و‌ ز‌ه‌ق‌ی‌ت‌ و‌ار‌ئ‌ ت‌ه‌
د‌ش‌ه‌ و‌ت‌ین‌ .. م‌ن‌ ه‌ی‌ژ‌ د‌ق‌ئ‌ی ..
وه‌ك‌ ق‌یر‌ی‌ و‌ ن‌ال‌ین‌ا‌ ت‌ه‌ د‌ئ‌ی‌ت
ك‌و‌ ق‌ر‌ و‌ ك‌ون‌د
گ‌وش‌ت‌ئ‌ی‌ ل‌ه‌ش‌ئ‌ی‌ ت‌ه‌ د‌ق‌ه‌ و‌ر‌ین‌ ..
م‌ن‌ ه‌ی‌ژ‌ د‌ق‌ئ‌ی ..
ئ‌ای‌ و‌ه‌ل‌ات‌ و‌ ژ‌ق‌ئ‌ی‌ ئ‌ه‌ق‌ین‌ئ‌ی‌ !!
ن‌ه‌ د‌ای‌ و‌ ك‌ور‌ م‌ین‌ا‌ د‌ی‌ین‌
ه‌ن‌د‌ ئ‌ی‌ك‌ د‌ق‌ین‌
چ‌ن‌ك‌و‌ و‌ه‌ل‌ات
ت‌ه‌ ئ‌ه‌ و‌ د‌ه‌ن‌گ‌ه‌ .. ت‌ه‌ ئ‌ه‌ و‌ پ‌ه‌ن‌گ‌ه‌
ت‌ه‌ ئ‌ه‌ و‌ د‌ن‌گ‌ه‌ .. ت‌ه‌ ئ‌ه‌ و‌ پ‌ه‌ن‌گ‌ه‌

١٩٧٦

یا د‌پ‌اش‌ك‌وی‌ ع‌یر‌اق‌ دا‌ ب‌ه‌ ل‌اق‌ب‌وی‌

هه و النامه ی کتیب

ههوانامهى كتيب

کهنگى دى خاى

هه و النامه ی کتیب

هه و النامه كيتب

شرنا من !!
بئ دهنگيا ته
كوفانه كا گه لهك كويره **
هندهك ديين : هاتنا ته
نومپده كا ئيك جار دويره **
لئ شرينئ !!
دهمئ نه خشا ره شه چاڤيت
ته دخوينم **
برين كت كت زلهشي دكهئن **
دهمئ پهردا كه رينا ته

دهه لیم ..

تازار من دهیلن و دره قن ..

لین زانم ! ؟

بوچی هیدی هیدی دئی ی ؟

هه ی که هنی یا که هنی ژینئ ،

چرا پیچ پیچه تو دزئی ی ؟

تاخ تو دزانی

من چهند تو دئی ی ؟

زیبه ییژه !!

که نگی دئی بی لافاوو ئی ی ؟

.. که نگی دئی ئی ی ..

.. که نگی دئی ئی ی ..

۱۹۷۷

ههوانامه‌ی کتیب

هوزالمو !!
گهر ته شیا له‌شا بگوری **
مینا قه‌فتا گیای ده‌ستو
پنیا بدوری **
باوهر بکه دتی بوی کوفانی تو مری **
چ جا نه‌شی
هزرا بکری ** بیرا بکری **

۱۹۷۷

هه و النامه ی کتیب

دهی دبینم

دهی دبینم

لچار کنارتی فی وهلانی

ژنو پیرو زارو دلشن ..

چاقیت خورتا

دبنه دهریاو ژئی دفرن

گه شه نهورو باران دکهفن ..

سترانیت تازی و شینی بی

بو لاوکه کی میرانی بی

دبن ناوازو شه نگه تهفن ..

گهز خو دبینم

هیتز گه نجه کی چارده سالی و

گورگه و درونده

ژمن درهفن ..

گهری درهفن ..

هه و النامه ی کتیب

۱۹۷۷

ههوانامه كتيب

دەرہ بہ گء

ههوانامه کتیب

- دەرہ بہ گالسر رویائی
- گوندی من سکر چیکرن ••
- هزر کرن ••
- خپر جنیک دی ژیتھنی مرن ••
- لہی ژ بیر کرن ••
- کو لدوریت شہنگہ گوندی
- کانی دپرن ••
- کانی دپرن ••

۱۹۷۷

هه و ناامهه كئيب

ههوانامه‌ی کتیب

سینه‌کا نوی
باوریکا مووم

هه و النامه ی کتیب

شرینا من !!
هه‌ی تورینا ژ من دل مای
پاسته نه‌ز بوم
•• دره‌ترین
•• بئ گو هو مه‌ژی ته هتیرای
وه‌لی جانجی
هه‌ر بوهارا نه‌ف ساله‌ژی
هات و دیسا من تو هتیلای ••
لژینا پر ژان و ده‌رد و خه‌م
•• نه‌ز چوم و دیسا بتنی مای ••

لشه فا بویکینیا ته جانج
من تو فروتی و نه زان دای ..
حه ز من نه که و
بلا که زیت ته بو من بینه سیداره و
خه لکو جیران
بیژن : تفکه نه فی زافای ..
باور بکه
ده من بگیسنی کو قانا
شه نگه له شی ته من کینلای ..
پاش من زانی
جه رنگی من سوت و کوزری و
ژنوی من قیر کره
سترانا .. نهی دای .. نهی دای ..
شر کینت خونیی
ژدلی من ریتن و
هر نه ز مامه شه مای ..
زقیری مه فه .. زقیری مه فه و
نه فی جار تی
نه فین یا دمه زین من دا زای ..

سه د جار سوزیت ته نه هیلیم

دیا شه پوزه و مهر دامای ..

خو گوری کهم ..

غیدی و نه کهم بیژی نای ..

غیدی و نه کهم بیژی نای ..

۱۹۷۷

یا د روژ ناما هاو کاری دا

به لاقبوی

هه و النامه ی کیتب

ههوانامه كتيب

ههوانامه كتيب
ههوانامه كتيب
ههوانامه كتيب
ههوانامه كتيب

ههوانامه كتيب
ههوانامه كتيب

ههوانامهى كتيب

هه و النامه ی کتیب

برینه کا کویرا پر پیته و گوپی بوم
وهك تو هاتی

خپه قه مری و ساخ بومه هه ..
کو تر که کا نه مری نه مای و ناوی بوم
وهك تو هاتی

گپ نریم و فری مه هه ..
شرینا من !!
وهك تو هاتی

من ژنوی باری خه ما دانی ..
ژنوی من ژوان لیقیت ته چیرا
ژینی زانی ..

من ژنوی زانی
دلکی به هین

نه نیشانا چ تیدایه !

نه ده ریا ژان و خه مایه
نه خیر نه خیر ..

۱۹۷۷

یا د روز ناما هاو کاری دا

به لاقبوی

ههوانامه كتيب

بایسنه دینا

هه و النامه ی کتیب

هو شرنی !!
ته دفتن به‌حسی جیهانا نه‌ئروکه
بوته بکه‌م ..
کا چ ده‌رچوو به‌حسی مودیلیت نوی بکه‌م
وه دیاره تو زانی !!
من هاژ شان گوتنا نینه
وه‌ره .. وه‌ره .. بوته بیژم
کا چه‌ند زارو
دلاند کادا دئینه کوزتن ؟
کا چه‌ند سیداره دئین دانان و

چه ند مروف پیغه دئینه هلاویتن!

کا چه ند گوندیت تزی هزار

ههرو دئینه

قهراندنو ویران کرن ۱۲

•• نهروی •• نهروی نه زقان دزانم ••

لهوان خهم خورئی هه مانم ••

لج من لهره

خیر گوریا ژبو په پرتئی

نهز بکه مه مزگهفت و دیر

هه می گوندیت ویران کری

بکه م باژیر •• بکه م باژیر ••

۱۹۷۸

۱ صدي

گهر جاره گئی

•• بیراته هاتوته ڦیا ••

•• خپر هیښی یا ••

•• نوی کهی وړاکه ی ژبن یا ••

دیان یارتی

•• دتی بم بوهارو گرځم ••

چی بی تبالا خو دریز که ته به ژناته

•• دتی بم فولکان و وی سوژم ••

•• دتی وی سوژم ••

هه و النامه ی کتیب

۱۹۷۸

د ايجام

هه و النامه ي كتيب

پيرى داين

لخو بزقره و كو فان و ژانا فه هيره ..

ما زانى

يا نه فروكه دروستبونا

برين و رويدانا پيره ..

هلو .. هلو .. ژيرو پينه

چيرو كا كاروانى بريشه

بو تهف زارو كا فه گيره ..

هار فه گيره ..

پراگرتی

ٺهري برا !! ته زاني به
لهندهك قولچيت جيھانين
قزائيت خوارنا زاروڪا
دٺي ٻه رن ..

لزيرو گرا
گيا بزاره و بوھاره
لن ڪارو به رخت ھزارا
لن ناچھرن ..
لجھو درا

دھم ڇا نيا بھوھا ٺه نيا خو چيڊڪن
بياني ديئنه خودانا
وہ بومہ يت ٺاڦا ڪرين
ھلون ھه رن ..

لن دگھل ھمي زورداري ٻين ..
ھزاري ٻين ..
برساتي ٻين ..
خو رادگرن .. خو رادگرن ..

ھه و النامہ ي ڪيٽي ب

ضمانت

چہ درد خانو کړی گرتی بیت باژیری

لشہقا تاری

خپر فہنہ را لتورینا من

دقہ مرین ..

ایشاد میژن ، بہر سینگ لہ دپرتکینن ..

لہ نزان

من گہو لیف بیت زہر کرین ..

دتی پین مرن

من تہف فہنہ ریت ہلکرین ..

گہو گوری پین ژ گہردی دگرن ..

نافہ مرن .. نافہ مرن ..

هه و النامه ی کتیب

هه و النامه ي كتيب

فہرستہ کتابوں کی

هه و النامه ی کتیب

(۱) وهلاتي من

رونديك : فرميسك

تيهني : تينو

پره كه م : پرديكم

شهنگسته : بناغه

دئي بورينم : نه يان پهرينه وه

(۲) كاغهزه كا نه به لافكريا گيفاراي

گافا : كاتي

دهه رفينم : نه روينيم

زهري : جوان

ژمرايشينه : بومن يينه

ييت په قينم : نه ته قينم

دقيرينم : نه شكينم

(۳) ئەئينا مەزن

زقروك : گەرداو

بەهى : شىنى ، تازى

ئىكارم : ناتوانم

كەقتىرە : كوتتەرە

(۴) گىيۆنەكا دى يا بتوزوكادى

كادى : دووكەل

جەليام : تاوامەوۈ

ئىمگىك : ئىمگىد

ئەمىرى : كوزايەوۈ

(۵) گاز يەك ژجەرگى ئاسيا

چىرا : لەبەر چى

كورت : قورت

دقەبن : قاسپە قاسپە دەكەن

دگەن : پىن ئەگەن

نەلبىرە : لەبىرىان نىيە

پىئىنگ : پىبوار

چىچاك : چۆلەكە

پىئەن : ھەناسە

(٦) سه ربهستی

قهشارتن : نهشارتتهوه

ئاسخ : خاك

كه لهخ : كه لهش

چهم : پهز

پیل : شه پۆل

هه رفتی : په ماو

(٧) فارین بو نه فینین دكه ته گری

بیتزنی : پیتی بلین

تولاز : لاور ، گهنج

چه روان : له وه په گما

دلورینیت : گورانی نه لیتتهوه

(٨) دوستا بهی وهفا

بارو شه : په شه با

كوز : له وه په گما

مهژی : میتشك

گهف : هه په شه

بچه رن : بله وه رن

خاپانندن : هه له خه له تانندن

(۹) پالەكچى خو پراگرتى دىتە چرايى پرتىكا تارى

قالا : خالى

قولكا : بركان

پەقى : تەقى

زوى : زوو

پالە : كرىكار

مەر : پىمەر

زن : كراوه

كەلەم : چقل ، دپك

لەورا : لەبەر ئەو

پاتەقىنىم : پراويان تىم

كەشوكو تىيرك : ناوى دوو بالندەيە

زىرى : ناوى كرىمىكە

گەورى : گەرو

گەنى : بوگەن

(۱۰) ئىسپرىالزم كارەكى نەزىياتى

نەزىياتى : لى نەھاتو

وار : جىنگايەك

چول : دەشت

من ددارى : رى كەوتەم

مەر : چىلكە دار

شهره‌نیخ : شهر کردن

هرو با : ره شه با

قیری : هاوار کرن

فالین : ناله نان

هرین : تریشقه

چکد کر : ووشکی نه کرد

پر : پرد

لی : به لام

کیر : چه قو

قو قلانده : دهریان هینا

هندابون : وون بوون

رهخ وچان : دهور و بهر

هیز نه ژهنگی : پیش نه وه ژهنگ بگرته وه

(۱۱) شقان

پهز : مهز

مر : مرد

میوکار : مهرو بز

زوم : مهوارگا

رایت : هه لیت

ژنویکا : سه ره نوی

ببهزیت : غار دت

(۱۲) یا تو دخوازی

منژی : منیش

دهرازینک : دهروازه

(۱۳) نازارو کوفان دبنه راگرتن و پیشه‌چون

به‌ند : برگه‌یه‌که له‌گورانی

هاری : یارمه‌تی

به‌روکا : له‌پیشه‌وه

دهلیقه : دهرفه‌ت

هوبن : ئیوه

بده‌ن‌پتی : پتی‌که‌ون

ئیتختی : دا‌که‌نی

پاشقه‌نه‌ئین : مه‌ئین بو‌پاشه‌وه

(۱۴) من دگوت و ته‌غه‌دگیرا

قرقچی : زور‌تینوو

مژ : ته‌م

چرمسی : سیبو

ژته‌پرا : بو‌تو

لیس : هیلانه

کوفان : غه‌م

کورک : عه‌با

سه‌خه‌ره‌ت : له‌پیناو

هیتی : هیوا

(۱۵) ته چ قیاو من نه تانی

من نه تانی : نه م هینا

تهف : هه مو

چا : چۆن

نازری : هه لچوو

پاق : پاو

من نه کاری : نه م توانی

ههزی مه : لی هاتوو مه

ناری : کورته‌ی (تارین)

من نه دانی : نه م دانا

خوزی : خوزگه

باق : دهسته ، چه پک

کهزی : گیسو

(۱۶) دئی بزفیه

بهس خوگیروکه : خۆت دوا مه‌خه

گیله‌شوکه : ناژاوه

مینا : وهک

پیش : پووش

پیچکی : هه ندئی

سیناهی : که می رۆناکی

کوزری : سووتاو
 کین : خیودت
 بزالهین : بهلا و بوون
 کهثر : بهردی گهوره
 نهشیان : نهیان توانی
 نهبنشه کهن : نقومت بکهن
 رهفن : رائه کهن

(۱۷) دهمی نهفینا وهلاتی لسهر تهختی دلی مروقی پالدهدت

ساتور : چهقویه کی گهوره یه

در : جیگا

بلیل : شمشال

تاژی : تانجی

تیهک : تووله

قه رستی : دهرچوو

پز : منال

دهه رفینن : تیکی نه دهن

پریز : زهویه که گه نیه که ی دوراوه

کوند : ناوی بالنده یه که

(۱۸) کهنگی دیئی نیی

کتکت : یهک یهک

هیدی هیدی : وورده وورده

پیچ پیچه : کهم کهم

زیه : زووکه

دزی : هه لئه قولئی

ئی : دئی

(۱۹) زالم

گه ر ته شیا : گه ر توانیت

بگوری : کهول بکهی

چوجا : هیچ جاری

نه شی : ناتوانی

هزر : بیرو را ، بیرو باور

(۲۰) دهمی دینم

دهم : کات

لشن : نه جۆلینه وه

(۲۱) دهره به گ

سکر : سه ددیکی بچو که بو ئاو گرتن

خیر : هه سور

جنیک : رهز

(۲۲) ئەفینە کا نۆی و باوریه کا موکم

هیرای : هاری

پیتن : پشتن

زای : له دایک بوو

دامای : پەریشان

بیتتی : بلتی

(۲۳) من ژنوی چیترا ژینتی زانی

قاد : مەیدان

خربونەفە : کۆ بوونەوه

پاتەقاندن : پاریان نا

گوری : گری

قەمری : کوژاوه

تاوی بوم : نەخوش بووم

گرتیم : زەردەخەنە منی گرت

ژوان : لەوانە

(۲۴) یانەز دزانم

هاژ : تاگام

دئینە کوژتن : دە کوژرتین

لاندک : بیتشکە

تژی : پیری

(۲۵) هیئی

هیئی : هیوا

پاکه ی : هه لگری

ته ئیا : ویت

وین : له ژیر

تبل : په نجه

(۲۶) دایی

بزقره : بگه ره وه

زان : نازار

قه هیره : بهاره

هلو : ههسته

ژئیر و پیته : له ئیسرووه

بریته : بهر توه

قه گیره : بیلیوه

(۲۷) پاکرتن

قازان : مه نجهل

ئه نی : ئیو چه وان

هلون : هه لسن

خوه : ناره قه

بیانی : بیگانه

هه ین : پرون

(٢٨) فه نهر

فه نهر : چرا

جه رده قان : پئی گر

باژیر : شار

تورین : ناویکی جوانی کچه

دقه مرینن : فه کوژیننه وه

دپر تکینن : لهت لهت فه کهن

هه وه النامه ی کتیب

رقم الإيداع في المكتبة الوطنية - بغداد
(٢٩٢) لسنة ١٩٨٢

دار الحرية للطباعة - بغداد
١٤٠٢ هـ - ١٩٨٢ م

لائی شہی تجلین

شعر
خلیل سحر و لہوکی

ہندو القامہ ی کتیب

نور الدار الوطنیۃ الخدیج والادب

السنہ ۱۳۲۵ھ

دارالاسیۃ الطبعة

تاسیۃ الخدیج والادب